

۲۰۱۶/۰۱/۲۱

داکتر محمدآجان مرزی

کاهش قیمت نفت و تأثیرات آن بالای اقتصاد جهان

در جریان یکسال گذشته قیمت نفت در بازار های جهانی تا حد زیاد پایین آمده است. در سال ۲۰۱۴ میلادی قیمت یک بیبرل (۱۵۹ لیتر) نفت در بازار های بین المللی در حدود ۱۰۰ دلار بوده و در حال حاضر کمتر از ۳۰ دلار میباشد. اقتصاد دانان به این نظر اند که در آینده امکان کاهش بیشتر قیمت نفت موجود بوده و شاید به بیست دلار برسد.

کاهش قیمت نفت در بازار های بین المللی دلایل زیاد اقتصادی داشته و تأثیرات اش بصورت کوتاه و متوسط مدت بالای اقتصاد ملی کشور ها و مناطق مختلف جهان متفاوت اند. اما کاهش متداوم قیمت نفت بصورت دراز مدت بالای اقتصاد جهانی تأثیرات ناگوار خواهد داشت. من در این نوشته ام کوشش میکنم که دلایل کاهش قیمت نفت را روشن نموده و تأثیرات اش را بالای کشور های مشخص، مناطق اقتصادی و بالای اقتصاد جهان توضیح نمایم.

مهمترین دلیل کاهش قیمت نفت در بازار های جهان اختلال در تناسب بین عرضه و تقاضا میباشد که بالای قیم تأثیر مستقیم وارد مینماید. به عبارت دیگر در حال حاضر عرضه نفت بنابر دلایل گوناگون در بازار های جهان زیاد شده است. در گذشته سازمان کشور های صادر کننده نفت (OPEC) در زمان پائین آمدن قیمت نفت در جهان با محدود ساختن عرضه تا حدی از این گونه کاهش در قیمت جلوگیری مینمود. اما اکنون کشور های عضو این سازمان بر مبنای اختلافات سیاسی و در نظر داشت منافع اقتصادی شان بر تعیین یک حد برای عرضه به بازار به توافق نرسیدند. هر یک از این کشور ها کوشش میکند که حاکمیت اش را بالای بازار های جهانی بیشتر نموده و نفت بیشتر عرضه میکند. به خصوص عربستان سعودی که بزرگترین صادر کننده نفت در جهان است در صدد آنست که از طریق ازدیاد عرضه و بدین ترتیب قیمت پائین کشور ها ایرا که مصارف استخراج نفت در آنها زیاد است از بازار بیرون نموده و بدین ترتیب باعث تحکیم حاکمیت اش بالای بازار های جهانی گردد. حال که تحریم های اقتصادی در برابر ایران از بین برداشته شدند، عرضه نفت به بازار های بین المللی بیشتر گردیده و بدین ترتیب قیمت این مواد در آینده کاهش بیشتر خواهد نمود.

در برخی از کشور های جهان بنابر دلایل جیولوژیکی مصارف استخراج نفت زیاد بوده و برای مدت زیاد توان اقتصادی تحمل قیمت پائین نفت را ندارند. برخلاف برخی از کشور های دیگر بنابر مشخصات مساعد جیولوژیکی خود قادر به استخراج نفت با مصارف کم میباشدند. در عربستان سعودی مصرف استخراج یک بیبرل نفت کمتر از هر کشور دیگر است (۲۵ دلار). بدین ترتیب این کشور میتواند از نقطه نظر قیمت با سایر کشور های صادر کننده نفت رقابت نماید. مصارف استخراج یک بیبرل نفت در روسیه ۴۵ دلار در ایالات متحده ۵۰ دلار در چین بیشتر از ۶۰ دلار در برازیل و مکزیکو بیشتر از ۷۰ دلار است (داری زت، ۲۰۱۵).

در ایالات متحده از چند سال به اینطرف از یک تخنیک جدید استخراج نفت استفاده میگردد که بنام فریکینگ (Fracking) یاد میشود. این کشور با استفاده از این تخنیک توانسته است که استخراج نفت را در یک مدت کوتاه ازدیاد بخشد. ایالات متحده توانست که تا نیمه سال ۲۰۱۴ میلادی مقدار استخراج نفت با استفاده از این تخنیک را در جریان سه سال قبل از آن سه چند سازد. استفاده از این تخنیک یک دلیل دیگر ازدیاد عرضه نفت در بازار های جهان است.

مصارف استخراج نفت با استفاده از این تخنیک زیاد بوده و به ۷۵ دلار فی بیبرل بالغ میگرددند. عربستان سعودی به خصوص با استخراج نفت به وسیله تخنیک فریکینگ رقابت قیمت نموده و میخواهد که از استخراج و عرضه نفت با استفاده از این تخنیک جلوگیری نماید. این کشور در عین زمان با ایران و عراق هم در توسعه سهم اش در بازار های بین المللی رقابت مینماید که خود عضو سازمان کشور های صادرکننده نفت میباشدند.

یک دلیل عمده دیگر کاهش قیمت نفت در جهان سطح رشد پائین اقتصاد جهانی است. اقتصاد ملی چین، روسیه برازیل و سایر کشور های در حال ظهور به شمول برخی از کشور های رشد یافته با مشکلات اقتصادی سردچار بوده، سطح تولید شان کم گردیده و بدین ترتیب تقاضا به نفت منحصیث مواد خام کم شده است. سطح رشد اقتصادی

چین در جریان سال گذشته میلادی به ۶،۲ در صد پائین آمد. این پائین ترین سطح رشد اقتصادی در کشور بعد از سال ۱۹۹۹ میلادی بود. (دی اکونومیست، ۲۰۱۵). اقتصاد ملی برارزیل که بزرگترین اقتصاد در امریکای لاتین است با رکود اقتصادی مواجه بوده، سطح انفلاسیون در آن خیلی بلند بوده و اعتماد سرمایه گذاران بر اقتصاد کشور کم گردیده است. سطح رشد این کشور در سال ۲۰۱۳ میلادی ۲،۷ در صد بوده و در سال ۲۰۱۴ میلادی به ۰،۱ در صد پائین آمد. رشد تقاضای داخلی، تولید صنعتی، سرمایه گذاری و بیلانس مالی کشور در سال ۲۰۱۴ میلادی منفی بود که این رشد منفی در سال ۲۰۱۵ میلادی بیشتر گردید. (فوکس ایکونومیکس، ۲۰۱۵).

از جمله کشور های در حال ظهور و به خصوص سطح پائین رشد اقتصادی در چین هم بالای کشور های رشد یافته و هم در حال رشد تأثیرات ناگوار وارد می آورد. این تأثیرات منفی در رشد اقتصادی کشور های در حال رشد جدی بوده در حالیکه رشد کم اقتصاد ملی چین کشور های رشد یافته را از نگاه اقتصادی تا هنوز بصورت محدود متأثر میسازد. به خصوص تقاضای چین به مواد خام کشور های در حال رشد کم شده است. اما صندوق وجهی بین المللی در نیمه اول ماه نوامبر سال گذشته سطح رشد کشور های عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) را نیز به طرف پائین اصلاح نموده و ۳،۳ در صد نشان داد (شپیگل آن لاین، ۲۰۱۵).

در شمار کشور های رشد یافته سطح رشد در کشور های عضو اتحادیه اروپا هنوز هم پائین بوده و خطر دیفلاسیون را ایجاد نموده است. بانک مرکزی اروپا بنا بر همین دلیل نرخ سود بانکی را پائین نگهداشته و در حال حاضر تا حد اقل ماه مارچ سال ۲۰۱۷ هر ماه ۶۰ میلیارد دلار را به بازار عرضه مینماید تا مقدار پول در بازار زیاد گردیده و به این ترتیب به دوران اقتصادی داخل گردد. در کشور های گروپ یورو با سطح پائین نرخ ربح بانکی هدف تشویق صادرات، رشد تولید و استخدام تعقیب میگردد.

سطح پائین قیمت نفت در بازار های بین المللی باعث کاهش عواید همه کشور های صادر کننده نفت گردیده است. این مشکل یک تعداد این کشور ها را با مشکلات جدی مالی مواجه ساخته است. اگر قیمت نفت از دیدن نیاید حتی احتمال آن میرود که برخی از این کشور ها به زودی با افلاس دولتی مواجه گردند، به خصوص کشور ها ای که بخش زیاد عواید صادراتی شان نفت است و به این ترتیب مصارف بودجی شانرا تا حد زیاد ازین طریق تمویل مینمایند. مجموع عواید سازمان کشور های صادرکننده نفت در سال ۲۰۱۲ میلادی ۱۲۰۰ میلیارد دلار بود. سطح این عواید در سال گذشته میلادی ۵۱۰ میلیارد دلار نشان داده شده و به این ترتیب بیشتر از ۵۰ در صد کم گردیده اند. وینزویلا ۹۵ در صد عواید اشرا از صادرات نفت بدست آورده و دو ثلث بودجه دولتی اشرا ازین عواید تمویل مینماید. این کشور به اساس ارزیابی اقتصاد دانان زمانی میتواند بودجه دولتی اشرا بصورت کامل تمویل نماید که قیمت یک بیرل نفت ۱۱۷ دلار باشد. اقتصاد ملی این کشور از همین سبب با مشکلات جدی اقتصادی مواجه بوده، سطح انفلاسیون در آن بلند بوده و احتمال میرود که کشور در صورت سطح پائین نفت در جریان پنج سال آینده با افلاس دولتی مواجه شود. کشور های دیگر مثل نایجیریا و الجزایر هم با اینچنین مشکلات اقتصادی سردچار بوده و خطر افلاس دولتی شان زیاد است.

در پهلوی کشور های در حال رشد کشور های در حال ظهور چون روسیه هم به مثابه کشور صادر کننده نفت از جهت سطح پائین قیمت نفت مشکلات اقتصادی داشته و اقتصاد دانان به این نظر اند که اگر قیمت یک بیرل نفت از سی دالر کم گردد کشور با مشکلات جدی مالی روبرو خواهد گردید (دی ویلت، ۲۰۱۵).

زمانیکه ما تأثیر سطح پائین قیمت نفت را بالای اقتصاد جهانی تحلیل مینمائیم باید به این نکته توجه شود که این تأثیرات بالای کشور های صادر کننده و وارد کننده نفت با هم متفاوت اند. در بالا تذکر دادیم که سطح پائین قیمت نفت بالای آنده کشور ها ای که از نگاه مالی تا حد زیاد به عواید نفتی وابسته اند فشار زیاد مالی وارد آورده و برایشان خطر افلاس دولتی را ایجاد مینماید. برعکس کشور ها ای که واردکننده نفت اند از سطح پائین قیمت نفت بهرمنند میگردند. مؤلین درین کشور ها منحصی مستهلکین مواد خام از نگاه مصرف کم تولیدات شان و افراد و اشخاص از نقطه نظر قیمت نازل مواد سوخت ازین حالت بهرمنند میگردند.

اما باید یادآور شد که در صورت کاهش عواید کشور های صادر کننده نفت تقاضای جهانی به محصولات تولید شده نیز کاهش می یابد. درین حالت تأثیرات منفی بالای رشد اقتصاد جهانی وارد شده میتوانند. از طرف دیگر زمانیکه عواید شرکتهای بزرگ نفتی از استخراج و فروش نفت و مواد نفتی کم گردد سرمایه گذاری هایشانرا یا به تأخیر بی اندازند و یا متوقف میسازند و به این ترتیب از شمار کارمندان خود میکاهند. در نتیجه بنا بر کاهش سرمایه گذاری و قدرت خرید مستهلکین تقاضا به کالا ها و خدمات کم شده و سطح رشد اقتصادی پائین می آید.

د پانو شمیره: له 2 تر 3

افغان جرمن آنالین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلېکنې دلېکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولی

افغانستان یک کشور وارد کننده نفت است و به این ترتیب اقتصاد ملی کشور نیز از سطح پائین قیمت نفت بهرمنده میگردد. مواد نفتی تقریباً یک ربع واردات کشور را تشکیل داده و هر سال به ارزش ۵،۱ میلیارد دلار نفت وارد مینماید (بانک جهانی، ۲۰۱۵). سطح پائین قیمت نفت باعث کاهش قیمت محصولات وارداتی در اقتصاد ملی کشور به خصوص از سبب مصارف کم ترانسپورتهی نیز میگردد. در عین زمان مصارف تولید محصولات ملی و در نتیجه قیمت شان نیز کاهش می یابد زیرا که مؤلدين قسمت زياد محصولات مياني براي توليد شانرا وارد ميکنند. سطح پائین قیمت نفت از یکطرف بصورت مستقیم باعث کاهش قیمت این محصولات میگردد و از جانب دیگر هم مصارف کم ترانسپورتهی باعث کاهش ارزش تمام شد شان میشود. به این ترتیب در حالت کنونی اقتصاد افغانستان که افغانی هم در گذشته ارزش تبادلۀ اشرا تا حدی از دست داده است (ارزش کم افغانی باعث بالا رفتن قیمت واردات میگردد) و سطح رشد و انکشاف اقتصادی خیلی پائین است، قیمت پائین نفت در بازار های جهانی بالای اقتصاد کشور بصورت کوتاه مدت و متوسط مدت تأثیرات مثبت وارد می آورد.

منابع

۱-درای زت، مصارف استخراج نفت، ۲۰۱۵، (3 SAT: Förderkosten für Öl)، درینجا ببینید:

<http://www.3sat.de/page/?source=/boerse/magazin/180949/index.html>

(تاریخ دسترسی: ۱۴/۱۲/۲۰۱۵)

۲-دی ایکونومیست، اقتصاد چین، ۲۰۱۵، (The Economist: China's Economy)، درینجا ببینید:

<http://www.economist.com/blogs/freeexchange/2015/10/chinas-economy>

(تاریخ دسترسی: ۱۴/۱۲/۲۰۱۵)

۳-فوکس ایکونومیکس، نگاهی به اقتصاد برازیل، ۲۰۱۵، (Focus Economics: Brazil Economic Outlook)، درینجا ببینید:

<http://www.focus-economics.com/countries/brazil>

(تاریخ دسترسی: ۱۴/۱۲/۲۰۱۵)

۴-شپینگل آن لاین، سازمان همکاری اقتصادی و توسعه پیشبینی رشد را به طرف پائین اصلاح نمود، ۲۰۱۵، (Spiegel On Line: OECD senkt Wirtschaftsprognose)، درینجا ببینید:

<http://www.spiegel.de/wirtschaft/unternehmen/oecd-korrigiert-wirtschaftsprognose-nach-unten-a-1061858.html>

(تاریخ دسترسی: ۱۴/۱۲/۲۰۱۵)

۵-دی ویلت، قیمت نفت این کشور ها را ویران میسازد، ۲۰۱۵، (Die Welt: Der Ölpreis treibt diese Staaten in den Ruin)، درینجا ببینید:

<http://www.welt.de/finanzen/article149730627/Der-Oelpreis-treibt-diese-Staaten-in-den-Ruin.html>

(تاریخ دسترسی: ۱۴/۱۲/۲۰۱۵)

۶- معلومات تازه در مورد اقتصاد افغانستان، بانک جهانی، (PDF)، ۲۰۱۵، (World Bank: Afghanistan Economic Update 2015)، درینجا ببینید:

http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2014/04/23/000456286_20140423092911/Rendered/PDF/875740WP0Afgha00Box382171B00PUBLIC0.pdf

(تاریخ دسترسی: ۱۴/۱۲/۲۰۱۵)

د پانو شمیره: له 3 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلېکنې د لېکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ